

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdajih ob **svetih, četrtkih in sobotah**. Zjutranje izdaje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdaje stane: za jeden mesec f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—
Naročnin je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se upravnost ozira.
Poslačne številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifi v petito; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navodnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javne zabvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisni se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo ulice Molino piacolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije se prosto poštuje.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

Črtnice iz zbornice poslancev.

(Dalje)

„Katoliška ljudska stranka“.

Tako se imenujejo Nemci, katerim je glavna naloga, da se potezajo za katoliška načela. To so takoimenovani klerikalci, takoimenovani po „kleru“ (duhovščini), in to nemški klerikalci. Njihov vodja je baron Dipauli iz Tirola, dočim je vodil popred njih in še druge grof Hohenwart. Poleg svoje vere ljubijo tudi svojo narodnost. Ker pa imajo Nemci vse pravice, celo več, nego bi jim šlo, klerikalci ne povdarjajo preveč narodnosti. Bilo je med njimi tudi (in jih je menda še danes) takih, ki niso in ne morejo biti povsem pravični nenemškimi narodnostim. Ipak so se v novi zbornici poslancev pokazali najpravičnejše med vsemi Nemci.

„Poljsko kolo“.

Tako se imenuje klub, v katerem je velika večina zastopnikov naroda poljskega iz kraljevine Galicije in Lodomerije. To je kraljevina, ki spada pod monarhijo Habsburgov še le izpod zvršetka minolega stoletja, od takrat namreč, ko so si Prusi, Rusi in naši vladarji razdelili nekdanje slavno kraljestvo poljsko. V tej kraljevini biva blizu polovica Poljakov in polovica Malorusov. Poljaki imajo nadvladje nad Malorusi. V noveji čas prvi prijenjujejo nekoliko drugim, privoljujejo jim malo po malo pravice v šolah in uradib. Poljski zastopniki so v zadnjih desetletjih najbolj odločevali v zbornici poslancev, v noveji čas so tudi glavni ministri Poljaki. Tako vodi Poljak vnanjo politiko in to je Goluchewski; drugi notranjo, a to je grof Baden. Do take moči so došli Poljaki na jedni strani po pravcu vnanje politike naše monarhije, ki je ali je bila do najnovejših časov — protiruska. Poljaki so protivniki Rusije, ker menijo, da so Rusi največ krivi na propasti kraljestva poljskega. A došli so do moči tudi s tem, ker so do najnovejših časov nastopali kakor jeden, zložni, dasi je med njimi precej velikih razlik. Oni imajo svoje ideje, katerih pa ne obešajo na veliki zvon,

ampak delajo za iste v duševnem in materialnem obziru; oblasti v Galiciji — tudi najviše — ne pišejo več nemški. Njim se daje največ denarja za zidanje železnic in cest, kakor tudi za uravnavanje rek. Radi njih nasprotstva do Rusov smatra se jih rado kakor nasprotnike slovanske vzajemnosti v monarhiji. Vsaj deloma ni opravičeno to. Oni so sicer res v prvi vrsti Poljaki in gledajo na koristi naroda poljskega; toda oni podpirajo, kjer morejo, tudi koristi drugih slovanskih narodov. To pa nekoliiko tudi zato, ker se je v Galiciji in Lodomeriji jelo dvigati niže ljudstvo, čuteče bolj slovanski. V novi zbornici poslancev niso vsi poljski poslanci v poljskem kolu. Nekaterih njih slede krščansko-socialni struji, nekoliko njih pa so v družbi socialnih demokratov. V poljskem kolu je največ plemenitšev in duhovnikov. Drže se katoliške vere in streme po čim večji avtonomiji kraljestev in dežel.

Ker so sedaj glavni ministri Poljaki, zato kriče proti njim najbolj „nemški naprednjaki“, ki — navajeni vladati sami — ne morejo videti drugih na vladi.

Italijanski poslanci iz Primorja so menili, da najdejo v Poljaki svoje najboljše zaveznike; to pa zato, ker mislijo, ali so mislili vsaj, da so Poljaki ravno tako krivični Malorusom, kakor so Italijani Primorja Hrvatom in Slovencem. To pa niso Poljaki. Takih krivičnikov in nasilnikov nasproti svojim sodeželanom druge narodnosti, kakoršni so Italijani nasproti svojim, ni v nobeni kraljevini in deželi. Tudi Nemci so bolji, dasi imajo Italijani v njih najsorodnejih življev. (Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 23. junija 1897.

Zistem hodi dalje svojo pot! Vse sodi, da se v Avstriji pripravlja nova doba; na Dunaju se snujajo nove kombinacije; izdajajo se nova gesla in nove parole; snujejo se novi programi, kajti vse, vse je uverjeno, da tako ne moremo dalje v Avstriji, kakor smo šli do sedaj. Razmere v Evropi silijo orjaškimi koraki do rešitve, zlasti vpra-

motnih prostorov, da v blagajnikovi pisarni gori še luč. Ob jedni poneči stari Planus še dela? To je bilo nekaj nenavadnega.

Risler je najprej hotel obrniti; odkar so bile razmere med njima nedoumno napete in je bil Žiga njemu nasproti hladen in molčeč, izogibal se je namreč sestanka z njim. Žaljeno prijateljstvo se je ogibalo razjasnila; ponos mu ni dovoljeval, da bi bil vprašal Planusa, zakaj je hud nanj. Nocoj pa je Risler čutil tako hrepenenje, olajšati svoje srce, in se zaupno pogovoriti, in prilika za nemoten razgovor s starim prijateljem je bila tako ugodna, da je ni hotel zamuditi ter srčno stopil v pisarno.

Blagajnik je nepremično sedel med kupi papirja in velikih odprtih računskih knjig, katerih nekatere so bile padle na tla. Ko je hrupno ustopil njegov principal, niti oči ni dvignil, ker je spoznal Rislerjev korak. Ta je omahoval za hip nekoliko oplašen, potem pa je stopil naravnost k ograji, gnan od tiste skrivnostne moči, ki jo nosimo v sebi in ki nas silijo na pot naše usode ukljub vsemu uporu.

„Žiga!“ je rekel z resnim glasom.

Starec je dvignil glavo in pokazal krčevito izpremenjen obraz, po katerem sta tekli dve debeli solzi, morda prvi, ki jih je pretočil ta računar v svojem življenju.

šanje uredbe stvari na Balkanu je postalo akutno. Evropa se pripravlja na velike dogodke. Naša država stoji takorekoč na pragu zemlje, ki je ču, okolo katere se že leta sem vrte skrbi in trud evropske diplomacije, in se dotika onega kota, v katerem bliska v jednomer. Poleg Rusije smo mi gotovo najbolj interesovana država na dogodkih na Balkanu. Najnaravnejša stvar na svetu je menda torej, da se je tudi naša država jela pripravljati, da bode v odločilnem trenutku mogla vspešno braniti svoje koristi. V ta namen treba pa, da je država — močna. Državi treba v prvi vrsti one moči, ki izvira iz zadovoljstva narodov. Državi treba zložnosti med nje narodi. Ne tiste prisiljene, navidezne, uniformovane zložnosti, v katero bi hotel nemški centralizem ukovati avstrijske narode, ampak one zložnosti, ki je posledica vzajemnega čutstvanja, vzajemne ljubezni do skupne široke domovine avstrijske; ne mehanične skupnosti dežel in pokrajin, ampak zložnosti src! Zato mora Avstrija ostaviti pot ponemčevalnega centralizma ter se obrniti na pot pravice za vse, enakopravnosti vseh, in zadovoljstva vsem. Na to pot so se jele obračati stvari v Avstriji; vsa znamenja kažejo na to.

Nemški centralizem je odigral svojo ulogo in obstrukcijski škandal v parlamentu, velenemške demonstracije po nemškem Češkem, grožnje avstrijskih Nemcev na pruskih tleh, so menda zadnji nasilni pojavi poginjajočega leva.

Nov zistem, nova doba, nove življenje. Oni, ki so trpeli do sedaj, čutijo neko novo, svežo, pomladanjo sapo in uverjeni so, da bodemo v Avstriji mogli kmalo dihati — svobodneje. Vse se nekam preosnavlja in prenovlja v naši Avstriji . . . le zistem na Primorskem hodi mirno dalje svojo staro pot; preko mej naše kronovine ne more nova sveža pomladanja sapa. Le v nas naj bi ostala — zima. Zima v zvestih slovanskih srcih! Le v nas naj bi ostalo petrificirano (zakamenelo) isto staro razmerje, ki se bliža v Avstriji svojemu polomu! Le naše Primorske naj bi se ne dotaknil prevrat na bolje, ki se pripravlja v naši državi. Pri nas gredo

„Ti jočeš, prijatelj? . . . kaj ti je?“

Pri tem je vrli Risler globoko ginjen pomolil prijatelju roko, a ta je hitro umaknil svojo. To se je zgodilo tako rezko, nehoté, da se je Rislerjeva mehkost takoj izpremenila v srd. Mračnega obraza se je vzravnal.

„Jaz ti ponujam roko, Žiga Planus“, je rekel.

„In jaz ti moje ne dam!“ je odgovoril Planus in ustal.

Grozen premor je nastal. Iz zgornjega nadstropja so odmevali zamolkli glasovi godbini in hrup veseljski, surovo, zoperno pokanje tal, tresočih se v plesnem ritmu.

„Zakaj se braniš, dati mi roko?“ je vprašal Risler prosto; kovinasto omrežje, katerega se je oprijel, pa je rožljalo tiho.

Žiga mu je stal nasproti in se z obema rokama takó silno upiral ob pisalno mizo, kakor bi hotel s tem še bolj poudarjati svoje besede.

„Zakaj? . . . Ker ste uničili tvrdo; ker bode čez nekaj ur tam, kjer sedaj stojite vi, bančni odposlanec zahteval stotisoč frankov od mene, dočim jaz, vsled vaše krivde, nimam ni solda v blagajnici . . . zato!“

Rislerju je bilo, kakor da ga je zadela strela. (Pride še.)

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši. 128

ROMAN.

— Francoski spisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

To je premišljevala uboga žena v teh žalostnih nočnih urah, v urah polnih boli in solza, ko se je oboroževala za hud boj. To je bilo tisto, kar je razsvetljevala mala, skromna svetilnica, katero je Risler videl od spodaj, kakor da je padla z lestencev veseljih.

Odgovor starega Achillea je pomiril vrlega moža; ne da bi zašel v veseljski hrup, ki mu je bil neprijeten, se je hotel umakniti v svojo spalnico in se poslužil, kakor navadno o takih prilikah, malih zadnjih stopnic, ki so bile v zvezi tudi s pisarno blagajnikovo. Stopil je v delavnice, katere je skozi mnoga okna jasno razsvetljevala od snega odbijana mesečina in ki so bile napolnjene z vročim, lojevega in firneževega duha napojenim dušljivim zrakom dnevnega dela. Odri, na katerih so visele sušiče se tapete, so delali dolge, tiho praskljajoče hodnike, povsod je ležalo orodje in so visele delavske jope, pripravljene za opravila drugega dne.

Kar je zapazil na koncu te dolge vrste sa-

stvari mirno dalje svojo pot, kakor da ne vodi države ministerstvo, o katerem je menenje splošno, da znači mejnik med milostjo in bodočnostjo, kakor da se ni v parlamentu zasnova večina, ki se je na najslabše način izjavila solidarno za program, po katerem naj se preosnuje življenje v državi v zmislu pravice; in pa: kakor da ni važen člen te večine naša narodno-krščanska zveza!! V Primorski ni opaziti nikakega, ni najrahljega refleksa vsem tem dogodkom, tu ni videti nikake spremembe, tu je kakor zakamenelo vse, kar — je bilo. Tužen izgled v bodočnost, tako, da bi človek moral postati fatalist.

Na drugem mestu govorimo o imenovanju občinskega tajnika v Pomjanu. To je sicer malenkostna stvar v okvirju velike države, ali nam je to vendar jasen znak, da zistem na Primorskem hodi mirno dalje svojo pot. Pesimisti med nami trde celo, da gremo na slabše, ter da nas bodoči dogodki potisnejo za 20, 30 let — nazaj!! Mi nismo gotovo med onimi, ki obupujemo radi, ali opazovanja naša nam ne dajejo poguma, da bi mogli trditi, da nimajo prav naši pesimisti. Razna znamenja kažejo res, da pojde pri nas na Primorskem na — slabše! In to ne le glede političnega in strankarskega valovanja, ampak tudi glede pozitivnih narodnih pravic, se sebnost pa pravic našega jezika na oblastih. V Avstriji se uvede skoro nova sodna procedura, sloveča na načelu ustinenosti in večje neposrednosti v obdobjanju med sodnikom in stranko. Slehernemu človeku more biti torej jasno, da z novim postopanjem silno narase potreba, da so sodniki popolnoma večji jeziku strank. In se posebno ob naših primorskih etnografskih razmerah si skoro ne moremo misliti sodnika, ki ne bi bil popolnoma več vsaj trem jezikom. In res smo mislili s prvega, da nas novi pravni red primakne za velik korak do enakopravnosti našega jezika na sodnih oblastih. O tem pa se nam ni niti sanjalo ni, da bi mogli priti — na slabše. In vendar, vendar: ako je res, kar je čuti v tem pogledu doli z Dunaja. Neodločno sicer, negotovo, ali ravno radi tega vznemirljivo. Govori se — relata refero —, da se bodo imenovanja povodom uvedanja novega pravnega reda vršila za Primorsko brez ozira na znanje hrvatskega ali slovenskega jezika. Odločilni krogi da pričakujejo od slovenskih in hrvatskih odvetnikov, da bodo „radi dobre stvari“ govorili italijanski!!! Kdo ne ve, kakove bi bile posledice taki žrtvi naših odvetnikov za „dobre stvari“? Jezik naš bi bil potem redek gost na naših sodnih oblastih, veliko redkejši, nego je bil sedaj, ob zistemu obilnega pisarenja. Ali pojdemo dalje, da vidimo, do kakih posledic moramo priti, ako se izvrši to, o čemer se le šepeta sedaj! Po novem postopanju bodo tudi stranke pogosteje prihajale v dotiko z sodnikom. In ta sodnik ne bode znal slovenski! Torej? Kaj potem? Jasno je: naše ljudstvo bo moralo govoriti nemški ali italijanski! Če pa ne bode znalo...?

Poslanecem našim je dolžnost, da se takoj obvestijo o tem, da-li ima kaj podlage, kar se šepeta. In če je ima — če, pravimo, ker nečemo trditi pozitivno ničesar — potem je prišel trenutek za našo zvezo v parlamentu dunajskem, da si z vso zaresnostjo stavi vprašanje, ali jej dopušča skrb za interes naroda, da ostane v novi večini, ko zistem hodi svojo staro pot?!!

Agitacija Nemcev. Nemci na Češkem so nameravali prirediti shod v mestu Aussig ob zvršetku meseca junija. Okrajno glavarstvo pa je prepovedalo shod in je prepoved utemeljilo s tem, ker so bila povabljeni tudi razna inozemska društva, a nijedno teh društev ni zaprosilo oblasti za dovoljenje. — Sklicatelji so storili potrebne korake, da se preklči prepoved. — To je res že divno, kako „svobodno“ se vedejo ti ljubi Nemci s te in one strani: naši skačejo tja po „navdušenje“, oni drugi bi hoteli utihotapljati sem to sumljivo blago!

Irredenta ne miruje. Neizogibni Imbriani si je tudi v zadnji seji italijanske komore belil našo avstrijsko glavo. Laška irredenta hoče po vsej sili igrati ulogo zasčitnika avstrijskih Italijanov. Mož je vprašal laškega ministra za vnanje stvari, naj mu da kaj pojasnilo — tržaških dobrovoljcev, ki so bili odšli na Grško. Minister Visconti-Venosta je odgovoril radoved-

nemu in brižnemu Imbrianiju, kakor je moral in ker drugače ni smel. Rekel je namreč, da ne more dati nikakih pojasnil, ker ne spada v njegovo kompetenco briga za neitalijanske podanike. Imbriani seveda ni bil zadovoljen s takim odgovorom, kajti vskliknil je: „Pač, za Italijane se morate brigati!“ Gospoda irredentovska ne poznajo mej med avstrijskimi pokrajinami, v katerih bivajo Italijani, in pa med kraljestvom italijanskim! — Kako lahko bi začeli pisati o — viših ozirih!

„Rusi in Madjari.“ Pariški „Revue des Revues“ objavlja članek, v katerem kaže na očito zblizanje Rusov in Madjarov. To zblizanje da je omogočilo rusko časopisje kakor glasilo ruskih državljanov — med temi jedno generala Ignatjeva —. Dober učinek da je napravil tudi dar cara Nikolaja II.: Rakoczyjev meč budimpeštanskemu muzeju. V Ogerski da je baje jel ugašati narodni šovinizem nasproti slovanskim državljanom. Na te očitno upliva zblizanje z Rusijo in pa tudi dejstvo, da so se Slovani in Rumuni umirili in priznali avtoriteto krone sv. Štefana. — Mož v Parizu očevidno opazuje madjarske stvari skozi optimistiški pobarvane a zajedno tudi jako — motne naočnike. To že verjamemo, da se Madjari vesele sablje Rakoczyjeve, ali tega ne vidimo nikjer, da bi Madjari postali prijaznejši svojim Slovanom. Dogodki na Hrvatskem — se posebno o volitvah in o potovanju nadškofa Posiloviča — govore poprej o nasprotnem. In če se take stvari dogajajo na zeleni veji ogersko-hrvatske nagodbe, česa je pričakovati drugim narodnostim, ki so neposredno izročeni madjarskemu — vitežtvu?!!

Kriza v Nemčiji. Ako bi živel princ Hamlet v sedanji Nemčiji, ne ve se, do kakega vzklika bi ga dovedle nje notranje politične in narodnogospodarske razmere. Ta strogi filozof bi morda došel še do kakega družega vzklika, kakor je oni klasični: „Es ist so manches faul im Staate Dänemark“.

V tej „zjedinjenej Nemčiji“ je marsikaj — nejedinega. Odkar se je pokazalo, da z Bismarckovim načrtom Velikonemčije ne gre vse po želji in volji ultragermanov, jelo se je nekaj kisati tam zunaj. —

Nemški cesar je postal nekam nestrpen, kakor stavbenik, kateremu je pokvaril stavbo v načrtu — prvi inženjer. Nič mu ne gre skupaj, vseč mu niso državniki, vseč mu ni ves sistem, rad bi spremenil ves vladni aparat, morda bi tudi rad ustvaril vse z nova, a ne gre. Kar je pokvarjeno v temelju, ne dá se z lepa poravnati.

Drugi ultragermani hočejo zopet zakrivati pleše notri v srcu Germanije s tem, da blodijo — po Avstriji (baš tako kakor Italijani! — Stavec.) Tu zunaj ropočejo na vse pretege, samo da bi se ne slišal neprijetni šum popravljanja od znotraj, isti šum, ki priča o „izbornosti“ sestave zjedinjene Nemčije. Mogoče je tudi, da bi Nemci radi presekali gordiški voz z — mečem, da potem vse postavijo z nova zopet, kar so pokvarili — stari inženjerji. Toda to zopet ni mogoče, ker bi pri mahljaju utegnil pasti meč njim samim nazaj na glavo. Vidi se pa pri vsem tem, da Nemčija postaja ladija, ki nima trdnega krmila.

Dolgo že se je govorilo o krizi v vodstvu vnanje politike Velikonemčije, ki je spojena s predsedništvom pruskega ministerstva. O odstopu kancelarja kneza Hohenlohe se je govorilo kakor o gotovi stvari. No, do take radikalne spremembe ne pride, ali nekaj se ruši in maha vendar-le. Kneza Hohenlohe hočejo „razbremeniti“ nekoliko in mu v ta namen pridodati v pomoč kakor „vice kanclerja“ dosedanega finančnega ministra pruskega Miquela. Tudi dosedanji državni tajnik Marschal zapusti svoje mesto in mu bode sledil baje nemški poslanik v Rimu, pl. Bülow.

Jubilej Angleške kraljice. Slavnostni sprevid včerajšnji je bil toli velikansk, da je London videl do sedaj še malo takih slavnosti. Ta dogodek pa se proslavlja tudi po vseh glavnih mestih Evrope. Cesar Fran Josip je došel včeraj na angleško poslaništvo na Dunaju, da izreče svoje čestitke. Sinoč je bil slavnosten obed na tem poslaništvu. V svoji zdravilci je povdarjal angleški poslanik, da je cesarja Frana Josipa in kraljico Viktorijo smatrati vzdrževaljima miru. Angleška in kraljica Viktorija da sta ponosna, da smeta imenovati svojim prijateljem cesarja] Frana Josipa.

Različne vesti.

Konfiskacija. Večerno izdanje „Edinosti“ od minolega torka je zaplenilo državno pravdnštvo radi notice „Bratje in sestre v narodu“ s katero vabi možka podružnica družbe sv. Cirila in Metoda na veselico, ki jo priredi na vrtu naše družbine šole pri sv. Jakobu. Obveščanje o konfiskaciji pa nam je došlo tako pozno, da iz tiskarskotekniških vzrokov nismo mogli ponatisniti ničesar iz zaplenjene številke.

Petdeset let je že minolo, odkar je postal doktorjem dični rodoljub češki dr. Lavoslav Rieger. Slavljence je eden najstarejših doktorjev v Avstriji, a je vzlic svoji visoki starosti še vedno čil in zdrav.

Niso hoteli „strankarja“ in izvolili so — strankarja! Navajeni smo že, da nam iz okraja koperskega prihajajo čudne vesti, najčudnejše pa iz občine pomjanske; iz te nesrečne občine, ki ne more priti do miru, ki hita od volitve do volitve, iz provizorija v provizorij. Zadnjih par mesecev se je zdelo kakor da so se stvari nekako konsolidirale, ko je bil tam pošten cesarski uradnik za komisarja. Ker se utegnejo kmalo vršiti volitve, niti nismo mislili na to, da bi se za to kratko dobo izvršile kake spremembe v upravi občine. Ali ne: tam ne sme biti miru, ne sme biti stalnosti. Dosedanega komisarja so namestili z nekim umirovljenim računarskim uradnikom. A ker je odšel tudi dosedanji tajnik, ponudil se je za to mesto neki tržaški Slovenec, ki se nikoli ni izpostavljaval v narodnih bojih. Toda novi komisar ga je odklonil s pretvezo, da ne more nadomestiti — strankarja. Ali čujte sedaj: isti komisar je namestil potem tajnikom vodjo italijanske stranke in fanatičnejega agitatorja laškega v vsejširni občini! „Strankarja, ni hotel imeti, potem pa je namestil najhujega strankarja!!! Seveda z razliko, da je prvi Slovenec, drugi pa Italijan. Seveda: občina pomjanska je važna tudi z ozirom na državnozbornski mandat za zapadno Istro. Mi smo že navajeni — kakor rečeno — takih udarcev iz okraja koperskega in treba, da zabeležimo tega novega k vsem prejšnjim. Toda ne mirno in molče, ampak s prošnjo, da bi naši poslanci tudi radi tega dogodka malo povprašali na Dunaju: Kam plovemo?

XII. občni zbor možke podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu. se je vršil dne 12. junija t. l. Prvomestnik Mate Mandič je, otvorivši zborovanje, predstavil zborovalcem vladnega zastopnika, c. kr. viš. kom. Bacherja ter pozdravil došle zborovalce. V svojem kratkem nagovoru je po tem omenjal glede našega šolskega prašanja, da je isto še vedno nerešeno in da vse prošnje in utoki niso še našli odziva, a da moramo še nadalje vstrajati ker naše zahteve so opravičene in se jim mora vgoditi.

Nadslje je opomnil, da se je letos prezidal do sedaj nerabljivi „salon“ v družbinem posloplju pri sv. Jakobu, na čemer je imel veliko zaslugo g. inž. V. Živic, na čemer mu izreka javno zahvalo.

Na to je dal prvomestnik prečitati zapisnikarjevo poročilo, iz katerega posnemamo sledeče:

Podr. načelnštvo se je trudilo, da zvrši kolikor mogoče častno glavno podr. zadačo, preskrbovati namreč sredstev, in nabirati doneskov za povspeshevanje slovenskega šolstva. Njega delovanje je imelo nekoliko vspehov, dasi ne takih, kakoršnih si želimo. Žal, da moramo priznati, da so dohodki podružnice v minolem letu nekoliko manjši nego v predzadnjem letu; uvaževati pa moramo dejstvo, da so tržaški rodoljubi ravno v minolem letu precejšnjo svoto žrtvovali za druge narodne potrebe.

Letošnji dohodki so tudi radi tega manjši, ker možka podr. ni mogla prirediti običajnega velikega koncerta, in sicer v prvi vrsti, ker ni bilo možno dobiti za to gledališča in v drugi vrsti, ker je letos priredila ženska podružnica večji koncert v redutni dvorani „Politeama Rossetti“, kakor je znano se zelo povoljnim vspehom v moralnem, kakor tudi materijalnem pogledu.

Sedaj ima podr. 174 udov in sicer 7 pokroviteljev, 43 ustan. 124 letnikov.

Kakor običajno je nač. tudi letos sklenilo pozvati občinstvo k nabiranju Cirilo Metodovega dara ter je v ta namen objavilo v Edinosti primeren poziv, ki se je tudi poslal še posebej raznim

rodoljubom. Uspeh je bil tudi letos, kakor bode razvidno iz poročila blagajnikovega, prav povoljen.

Glavni dohodek podružnice so pa darovi, ki se izkazujejo v Edinosti.

Velikodušni rodoljub g. Josip Gorup veletrežec na Reki je daroval podr. dve delnici I. Nar. dom v Nov. mestu po 100 kron, s kuponi, na čemer mu bodi izrečena javna zahvala.

Delniška družba I. Nar. doma v Novem mestu pa je darovala podružnici za zastarane kupone omenjenih delnic 10 kron. Naj bode izrečena tudi njej srčna zahvala.

V smislu sklepa družb. vodstva se je začelkom š. leta 1895-96 do tedaj mešana pet razr. prevstrojila v pet r. deško in dvorazr. dekliško šolo.

V deško šolo bilo je pričetkom š. l. 1895-96 upisanih 229 učencev in sicer v I. razr. 68, v II. 43, v III. 40, v IV. 47 in v V. 31, ker je med letom iztopilo 23, vstopilo pa 12 in ker sta 2 umrla, je ostalo koncem š. leta 216 učencev.

Dekliško dvorazr. je vzorno vodila š. sestra Mar. Rafaela Kovačič, ki je ob enem poučevala v II. razr.

V dekliško šolo bilo je pa pričetkom š. leta upisanih 124 učenk, ker je med letom iztopilo 7 in ko so 3 umrle, je ostalo koncem š. leta 114 učenk.

Koncem š. leta 1895-96 je obiskovalo torej skupaj 330 učencev in učenk. Želelo je pa vstopiti še veliko več otrok, a se jih žal ni moglo sprejeti radi nedostatka prostorov.

Ker se je odprla pripravnica za srednje šole v Rojanu se je začelkom tek. š. leta opustil V. razr., dočim se je prevstrojila dekliška 2razrednica v dekliško 3razrednico.

Učitelj, gospod Mir. Pretnar se je odpovedal zač. tek. šol. leta službi, ker je bil imenovan učiteljem na novo ustanovljeni pripravnici.

Načelnštvo je imelo torej tudi letos obilo dela, njega delovanje pa je bilo — lahko rečemo — primerno uspešno. Veliko pa je še storiti in in kar ni moglo zvršiti dosečajno načelnštvo, naj si prizadeva zvršiti nasledujoče v korist prepotrebne šolske družbe. Narodna šola je prvi pogoj obstanka naroda.

Zapisnikarjevo letno poročilo se je odobrilo soglasno.

Iz poročila blagajnikovega posnemamo, da je imela podružnica v minolem letu 6392.99 glđ. dohodkov. Med temi dohodki je svota 2120.23 katero je doposlalo društveno vodstvo iz Ljubljane in stroškov je bilo 6498.25 glđ. Na to se je vršila volitev načelnštva. Izvoljeni so bili vsikikom: g. prof. Mate Mandić prvomestnikom, Gregor Bartol zapisnikarjem, dr. Josip Abram blagajnikom, dr. Otokar Rybař, Viktor Klinar in Luka Seražin namestnikom.

Konečno se je prijavil k besedi gosp. Miha Hrvat in ter je izrazil željo, naj načelnštvo naprosi sl. družbino vodstvo, da ustanovi otroški vrtec v Rocolu. Na to se je oglasil k besedi gosp. Luka Seražin, naglasivši potrebo, da bi se v vnovič ustanovil otroški vrtec pri sv. Jakobu.

Na predlog gosp. Vikt. Klinarja je sklenil zbor naložiti podr. načelnštvu, da naprosi sl. družbeno vodstvo, da ustanovi otroški vrtec v Rocolu in če mogoče tudi pri sv. Jakobu. Na to je prvomestnik zaključil zborovanje.

Koncesijo je odvzelo ministerstvo za notranje stvari za dobo jednega leta tukajšnji tvrdki za prirejanje pogrebov Angelja Capellana. Vzrok tej odredbi so razne nepravilnosti in prestopki, ki jih je baje zagrešila ta tvrdka.

Za tržaško žensko podružnico sv. Cirila in Metoda narodne kolesarice in kolesarji na svetovianskem dirkališču plačali 10 glđ. kazni.

Še vedno stara pesem. Z Goriškega nam pišejo: V 12. številki „Primorca“ je bilo čitati dopis iz Branice. Prečitavši ga, moram priznati, da sem se čudom čudil, da je v nas še vedno kaj takega mogoče v tem času in v teh razmerah.

Nabira se med nami Slovenci radodarnih doneskov za spomenik slavnega junaka-Slovenca Čehovina. Marsikateri novčič je že dala v to svrho požrtvovalna roka slovenska, navzlic v obče skromnim razmeram. — Tudi slavna avstrijska armada se je pe svojih zastopnikih odzvala z lepimi doneski. Vendar med vsemi izkazi, kar jih je bilo priobčenih dosečaj, je bilo le bore malo Italijanov, ki so se udeležili s svojimi prispevki!

A navzlic temu, da se s tem spominjamo junaka Slovenca, da mu bode postavljen spomenik na njegovi rodni slovenski zemlji, navzlic temu, da bodejo stroški za to monumentalno delo poravnani deloma slovenskimi groši, navzlic temu, da se predsednik veteranskega društva gosp. Jakobi, kateri ima najodločilnejo besedo na vsem podjetju, imenuje prijatelja Slovencev, navzlic temu, da imamo Slovenci sedaj že sami, hvala Bogu, več akademično izobraženih kiparjev, ki so že ustvarili dela, na katera smemo biti pred širim svetom z vso pravico ponosni. — In vendar v očigled vsemu temu, kakor sem vsaj čital v „Primorcu“, se oddaja ali je baje že oddano to delo — renegatu!!!

Zalostna resnica! Kje je doslednost? Kje taktnost?! — Slovenci, kam-li plovemo?

Vedno in vedno se nam zabičava po časopisju in posebno pri vsaki priliki geslo: „Svoji k svojim“, vedno se nam povdarja, da naj ne podpiramo niti najmanje naših največih nasprotnikov, ako se hočemo osvoboditi njihovih jarmov; in tu, ko pa gre za večo delo, za delo, s katerim bi se ta ali drugi slovenski umetnik opomogel gmotno, kakor tudi kolikor toliko prosil pred svetom umetnije, se taka dela oddajajo onim, katere baš sedaj bojkotuje slovenska stranka!

Si-li moremo odslej še drug drugemu zaupati, ko vidimo, da se tako postopa?! Gotovo ne! Zalostno, da se tako skrbi v naši Gorici za ljubeznjive Italijančiče, med tem, ko morajo naši umetniki stradati kruha, ako si ne preskrbijo dela v tujini.

Sedaj se ne čudim, ako so naši slavni Šubici, navzlic svojem velikemu domoljubju, morali zapustiti domovino, ter se podati med Francoze in Nemce, ako so si hoteli pridobiti lavorik na umetniškem polju. Te poslednje so proslavili tuji narodi, za njimi je žalovala tudi domovina, žal, še le — po smrti! Pričakovati je pač bilo, da se odslej iztrebijo iz nas ti nezdravi odnošaji, a kakor vse kaže, gre uprav sedaj v bujni cvet! Ako so šli prej slovenski umetniki v tujino, so bili siljeni le radi tega, ker nismo imeli Slovenci sploh nikakih naročil; sedaj pa, ako se prav stavi kako delo, se oddaja drugim in to našim nasprotnikom. — Tužna nam majka!

To mi je bilo na srcu in dal sem duška svojim občutkom s tem skromnem dopisom; bočo pa-li merodajni krogi upoštevali slednjega ali ne, je njihova stvar.

Radikalec.

Udeležence posebnega vlaka v Ljubljano opozarjamo še jedenkrat, da se vlak odpelje v nedeljo jutro ob 4. uri in se povrne v Trst po noči istega dne. To je važno za delavce, ker jim ne boče treba zamediti dela. Vožnja stane tja in nazaj iz Trsta: II razred 5 glđ. 25 nvč., III razred 3 glđ. 50 nvč.; iz Nabrežine in Proseka: II razr. 4 glđ. 50, III razr. 3 glđ. Na vseh drugih postajah bode plačati navadno voznino.

Za slavnost „Ljubljane“ pridejo tudi Hrvatje iz Zagreba in Sušaka. Poleg pevske vršila se bode torej tudi slavnost pobratimstva med Slovenci in Hrvatji.

Na slavnost v Ljubljano bode zastopano tudi pevska družba „Adrija“ iz Barkovelj.

Razpored slavnosti razvitja zastave pevskega društva „Ljubljana“. I. Dne 26. junija 1897. Ob 9. uri zvečer serenada in bakljada z godbo kumici, preblagorodni gospej županji Milici Hribarjevi in trnovskemu župniku, preč. g. Ivanu Vrhovniku. Po serenadi mirozov po mestu. II. Dne 27. junija 1897. Ob 9. uri se zberejo vsa društva v „Narodnem Domu“, odkoder odkorakajo po določenem redu točno ob 10. uri po Knafljevih in Šelenburgovih ulicah, po Kongresnem trgu, po Vegovih ulicah in po Emonski cesti pred Trnovsko cerkev. Sv. maša pod milim nebom ob 11. uri. Pri maši bode pelo pevska družba „Ljubljana“. Slavnostno blagoslovljenje zastave. Zastavi bode kumovala preblagorodna gospa županja Milica Hribarjeva v spremstvu rodoljubnih Slovencev. Slavnostnega zabijanja žebljeve nedeleže se blagoslovitelj, kumica, župan ljubljanski, velečenjeni gospod Ivan Hribar v imenu mesta ljubljanskega, zastopniki vseh društev in povabljeni. Po dovršeni službi božji slavnostni sprevod. Društva odkorakajo po Cerkvinih ulicah, po Krakovskem nasipu, čez Šentjakovski most, po Trubarjevih ulicah, po Sv. Jakoba, Starem in Mestnem trgu, in se ustavijo pred mestno hišo, kjer stopijo v vrsto vsi zastopniki

društev in zastavenošče ter se poklonijo županu stolnega mesta Ljubljane, gosp. Ivanu Hribarju. Predsednik pevskega društva „Ljubljana“ ogovori gospoda župana. Gospod župan sprejme in ogovori vsa društva v imenu mesta. Gospa županja Milica Hribarjeva v spremstvu rodoljubnih Slovencev pozdravi vsa društva, a dične Slovenke okrasijo vse bratske zastave z venci. Godba zasvira slovansko pesem. Potem krenejo društva mimo Vodnikovega spomenika, po Kopitarjevih ulicah, čez Mesarski most, po Sv. Petra cesti, po Prešernovih ulicah in po Frana Jožefa cesti pred „Narodni Dom“. Vsa društva stopijo v kolo in zastava pevskega društva „Ljubljana“ posestrimi se z zastavami slovenskimi. Ogledovanje krasnih prostorov „Narodnega Doma“. Ob 1. uri popoldne skupni obed v telovadnici ljubljanskega „Sokola“ v „Narodnem Domu“. Na obedu svira godba. Cena obedu za osebo 1 goldinar. Velika pevska slavnost na Koslerjevem vrtu. Ob 4. in pol uri popoldne odkorakajo vsa društva iz „Narodnega Doma“ po poprejšnjem redu po Frana Jožefa cesti, po Dunajski in Marije Terezije cesti na Koslerjev vrt, kjer bode velika pevska slavnost v slavo slovanski pesmi. Vsa pevska društva bodo nastopala posamezno in skupno. Pevska društva bodo pela skupno: „Jadransko morje“ in „Slovenec in Hrvat“. Na vrtu bodeči svirali godba slavnega c. in kr. pehotnega polka Leopold II., kralj Belgijcev, št. 27 in domzalska godba. Ustopnina 40 nvč. za osebo. — Društva in deputacije, ki so se udeležile slavnostnega sprevoda, in podporni člani pevskega društva „Ljubljana“ so ustopnine prosti. Slavnostni komers na čast dragim bratom gostom priredi pevska družba „Ljubljana“ ob pol 9. uri zvečer v „Nar. Domu“. Na komersu bode svirala godba sl. c. in kr. pehotnega polka Leopold II., kralj Belgijcev, št. 27. Ustopnina h komersu 50 nvč. Društva, deputacije in podporni člani pevskega društva „Ljubljana“ so ustopnine prosti.

Akademično društvo „Slovenija“ na Dunaju ima dne 2. julija t. l. svoj IV redni občni zbor s sledečim vspeedom: 1. čitanje zapisnika. 2. čitanje bratskega društva „Triglava“, 3. poročilo odborovo, 4. „Naši novostrujarji“, čita stud. mech. Josip Mazi, 5. slučajnosti. Lokal: Kastnerjeva restavracija „Zum Magistrat“ Začetek ob 8. uri zvečer. Slovanski gostje dobrodošli!

Velikanska tatvina. V vasi Žanžariha poleg Kijeva na Ruskem je stanovala v svojem gradiču 78letna milijonarka Butovič. Ker je bila udova in brez otrok, imela je v poslednjem času le 3 deklet, ki so opravljale delo. Sicer je živela sama za-se ob svojem premoženju, ki se je nakopičilo tekom življenja. Dekle so morale spat zunanji gradiča v neki kuhinji, stara milijonarka pa se je zaklepala sama. Denar je bil skrit v neki canji za obleko. Nedavno pa je neki tat ulomil vrata ter navzlic kričanju starke odnesel canjo z denarjem vred. Starke ni spoznala tatu in policija ga ni dobila.

Misteriozna verska sekta. Ako je verjeti časniškim poročilom, živi v Kutaju na Ruskem verska zadruga žensk, ki baje dela za uničenje moškega spola. Te „redovnice“ prihajajo redovniški oblečene [po noči do mladih mož in jih zvaljajo na samotni kraj. Ondi napadejo može več skrivno našemljenih žensk in jih trpinčijo na razne načine: zbadajo jih z nožmi, tepejo s palicami in bijejo s kamenjem. Ako se pomisli, da se je pred kratkim zasledila sekta, katere člani so se dali zakopati žive v zemljo (?), je že mogoče, da so tudi ženske napravile sekto, ki je napovedala boj moškemu spolu. — Čudna sekta to. Radi bi le vedeli, iz kakih „žensk“ sestoji ista in ako so redovnice lepa ali grde, mlade ali — stare. Ako bi imela Rusija prav veliko taci — „sekt“, bi kmalo prišla tja, kjer jo želé imeti njeni — prijatelji.....

Obešena zamorca. V Chicagu sta bila obešena tista dva zamorca, ki sta lansko jesen umorila našega rojaka Alojzija Mavriča iz Metlike. Obešena sta bila skupno, katera procedura se je izvršila prvokrat v Chicagu po obešenju anarhistov leta 1887. namreč, da se je obeslo dva ludodelca skupaj.

„Chicago-Sloboda“ imenuje se nov, osem strani velik list, katerega so si ustanovili Hrvatje bivajoči v Chicagu. Na čelu lista je hrvatski rodoljub v Chicagu, g. N. Polič, jako marljiv pospešivatelj hrvatske stvari v Ameriki.

